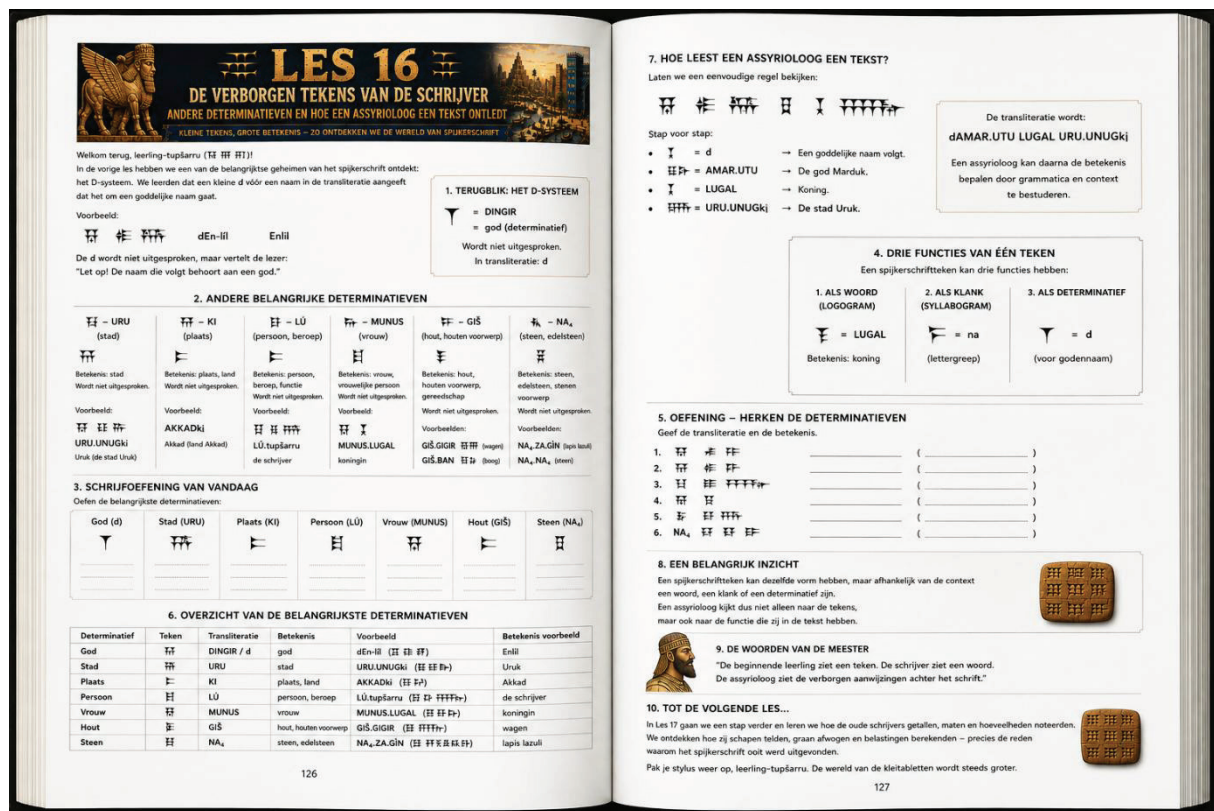

Leer het Mesopotamische Spijkerschrift:

De Sleutel tot de Talen van Sumer en Akkad

DEEL 2

MJ van Hagen

Leer het Mesopotamische Spijkerschrift:

De Sleutel tot de Talen van Sumer en Akkad

Copyright © 2026 MJ van Hagen

Auteur: MJ van Hagen

Website: <https://rinusvanhagen.nl>

Uitgever: Historisch Onderzoek

ISBN: 9789403930374

The publisher has made every effort to identify and contact all copyright holders of the photographic material used in this publication. Any person who nevertheless believes that they have a claim to such rights is kindly requested to contact the publisher.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, including printing, photocopying, electronic data storage, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

INHOUD

Deel 2 – Van basiskennis naar echte Mesopotamische teksten.....	5
DEEL 2 — LES 1.....	24
Van leerling naar lezer	24
DEEL 2 — LES 2.....	29
HET AKKADISCHE WERKWOORD OPNIEUW BEKEKEN	29
DEEL 2 — LES 3.....	33
ZWAKKE WERKWOORDEN IN HET AKKADISCH	33
DEEL 2 — LES 4.....	39
NAAMVALLEN EN DE CONSTRUCTUSVERBINDING	39
DEEL 2 — LES 5.....	44
BIJVOEGLIJKE NAAMWOORDEN EN CONGRUENTIE	44
DEEL 2 — LES 6.....	66
HET MEERVOUD IN HET AKKADISCH	66
DEEL 2 — LES 7.....	71
HET VROUWELIJK EN HET MEERVOUD.....	71
DEEL 2 — LES 8.....	78
DE GENITIEF: VAN WIE IS HET?	78
DEEL 2 — LES 9.....	87
MEERDERE GENITIEVEN	87
DEEL 2 — LES 10.....	95
VAN WOORDGROEP NAAR VOLLEDIGE ZIN.....	95
DEEL 2 — LES 11.....	104
HET AKKADISCHE WERKWOORD	104
DEEL 2 — LES 12.....	113
HET PERFECTUM EN HET PRETERITUM.....	113
DEEL 2 — LES 13.....	122
WIE DOET HET?	122
DEEL 2 — LES 14.....	131
WIE DOET WAT?.....	131
DEEL 2 — LES 15.....	144
HET PRESENS EN DE DURATIEVE VORM.....	144
Deel 2 -- LES 16.....	148
Zinnen verbinden: van losse woorden naar echte Akkadische zinnen	148
DEEL 2 — LES 17.....	155
Het perfect: een voltooide handeling.....	155

DEEL 2 — LES 18.....	160
De stativus: een toestand beschrijven.....	160
DEEL 2 — LES 19.....	163
Werkwoordsvormen herkennen: één handeling, verschillende betekenissen.....	163
DEEL 2 -- LES 20.....	169
VAN WERKWOORD NAAR VOLLEDIGE ZIN.....	169
DEEL 2 — LES 21.....	177
ENKELVOUD EN MEERVOUD VAN HET WERKWOORD.....	177
DEEL 2 – LES 22.....	182
Niet, nooit en niet doen: de ontkenning in het Akkadisch.....	182
DEEL 2 — LES 23.....	189
Vragen stellen in het Akkadisch.....	189
DEEL 2 — LES 24.....	197
Ontkennen in het Akkadisch: niet, geen en nooit.....	197
DEEL 2 — LES 25.....	210
Mijn huis, jouw koning: bezit en persoonlijke voornaamwoorden.....	210
DEEL 2 — LES 26.....	222
Ik, jij, hij: de persoonlijke voornaamwoorden in het Akkadisch.....	222
DEEL 2 — LES 27.....	231
Wie doet wat? — Persoon, onderwerp en werkwoord.....	231
DEEL 2 — LES 28.....	239
Van woorden naar zinnen: de Akkadische woordvolgorde.....	239
DEEL 2 — LES 29.....	253
Van grammaticale analyse naar echte Akkadische zinnen.....	253
DEEL 2 — LES 30.....	272
Van losse zinnen naar echte Akkadische teksten.....	272
AFRONDING VAN DEEL 2.....	286
Notities.....	289

DEEL 2 – VAN BASISKENNIS NAAR ECHTE MESOPOTAMISCHE TEKSTEN

LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

De sleutel tot de talen van Sumer en Akkad

Welkom bij Deel 2

Beste student, lezer en toekomstige **ṭupšarru**,

welkom bij Deel 2 van *Leer het Mesopotamische Spijkerschrift – De sleutel tot de talen van Sumer en Akkad*.

Als je Deel 1 hebt doorlopen, heb je inmiddels iets bereikt wat in het begin misschien onmogelijk leek. De ogenschijnlijk mysterieuze wiggen op een kleitablet zijn niet langer zomaar vreemde tekens. Je hebt geleerd dat achter ieder teken een systeem schuilgaat, dat woorden volgens bepaalde patronen worden opgebouwd en dat een Akkadische zin grammaticaal kan worden ontleed.

Je hebt de eerste stappen gezet in het lezen van een schrift dat duizenden jaren geleden werd gebruikt door schrijvers in steden als Ur, Uruk, Babylon, Mari, Assur en Nineveh.

Maar nu begint het echte werk.

En misschien nog belangrijker: **nu wordt het leuk.**

In Deel 1 leerden we de basis. In Deel 2 gaan we die basis gebruiken om daadwerkelijk langere en ingewikkeldere teksten te lezen.

We verlaten langzaam het terrein van losse woorden en eenvoudige voorbeeldzinnen en betreden de wereld van de **echte Mesopotamische schriftcultuur**.

We gaan teksten lezen waarin koningen spreken.

We gaan brieven lezen waarin mensen zich beklagen, vragen stellen en bevelen geven.

We gaan juridische documenten bekijken.

We gaan religieuze teksten lezen.

We gaan koninklijke inscripties ontleden.

En uiteindelijk zullen we ons wagen aan literaire teksten en passages uit het **Epos van Gilgamesj**.

Maar wees gerust: ik gooi je niet meteen in het diepe.

Net als in Deel 1 bouwen we alles stap voor stap op.

Een nieuwe fase in de cursus

In Deel 1 stond één vraag centraal:

Hoe werkt het Mesopotamische spijkerschrift?

In Deel 2 verschuift de vraag:

Hoe lezen we een echte Mesopotamische tekst?

Dat lijkt misschien maar een klein verschil.

Het is echter een enorme stap.

Een beginnende student kan een teken herkennen.

Een gevorderde student kan een woord lezen.

Een goede student kan een zin vertalen.

Maar een assyrioloog moet méér kunnen.

Die moet begrijpen **waarom een schrijver een bepaalde vorm gebruikt**, welke betekenis een woord in een bepaalde context heeft, waarom een bepaald teken als logogram wordt gebruikt, waarom een werkwoord in een bepaalde stam staat en hoe de tekst cultureel en historisch moet worden geïnterpreteerd.

Daarom gaat Deel 2 niet alleen over grammatica.

Het gaat over **lezen**.

Van teken naar tekst

Misschien herinner je je nog je eerste oefeningen uit Deel 1.

Een enkel teken.

Een eenvoudige syllabe.

Een woord.

Een korte zin.

In het begin voelt iedere stap als een overwinning.

En dat is terecht.

Maar uiteindelijk moet je het volgende kunnen doen:

Je ziet niet alleen een teken.

Je herkent:

LUGAL

en begrijpt dat dit Sumerisch is voor:

koning.

Wanneer het in een Akkadische tekst als logogram wordt gebruikt, weet je bovendien dat de context bepaalt hoe het gelezen moet worden.

Dat is een belangrijk verschil.

Een teken heeft niet noodzakelijk één vaste uitspraak.

Een schriftteken is geen moderne letter.

Het kan verschillende waarden hebben.

Het kan een woord weergeven.

Het kan een syllabe weergeven.

Het kan een determinatief zijn.

Het kan onderdeel zijn van een logografische schrijfwijze.

En soms moet je de betekenis zelfs volledig uit de grammaticale context afleiden.

Dat is precies waarom spijkerschrift zo fascinerend is.

De schrijver als gids

In Deel 2 zullen we regelmatig proberen te denken als de oorspronkelijke schrijver.

Dat klinkt misschien wat merkwaardig.

Maar het is een van de beste manieren om een Mesopotamische tekst te begrijpen.
Stel je een schrijver voor die ongeveer vierduizend jaar geleden voor een kleitablet zit.
Voor hem ligt een stuk natte klei.
In zijn hand houdt hij een rietstift.
Hij schrijft niet met letters zoals wij die kennen.
Hij denkt in tekens, woorden, grammaticale patronen en vaste formules.
Hij kent de traditie.
Hij kent de standaarduitdrukkingen.
Hij weet welke naamval hij moet gebruiken.
Hij weet wanneer een woord syllabisch moet worden geschreven.
Hij weet wanneer een Sumerogram passend is.
Hij weet welke formule bij een koninklijke inscriptie hoort.
En vooral:
hij schrijft voor mensen die hetzelfde systeem begrijpen.
Onze taak is om dat systeem opnieuw te leren begrijpen.

Een tweede school voor de ʔupšarru

In het oude Mesopotamië werd het beroep van schrijver niet zomaar geleerd.
De opleiding was lang.
Leerlingen oefenden tekens.
Ze kopieerden woordenlijsten.
Ze leerden grammaticale patronen.
Ze schreven modelteksten over.
Ze leerden namen van goden, steden en koningen.
Ze memoriseerden lange lijsten.
En ja...
ze schreven dezelfde tekens waarschijnlijk vaker dan ze zelf leuk vonden.
Dat principe geldt ook in deze cursus.
Ik zal het maar meteen eerlijk zeggen:
ook in Deel 2 ontkomen we niet aan oefenen.
Je zult tekens opnieuw schrijven.
Je zult werkwoordsvormen opnieuw vervoegen.
Je zult woorden opnieuw lezen.
Je zult soms naar een zin kijken en denken:
"Dit heb ik toch al gehad?"
Ja.
Dat klopt.
En dat is precies de bedoeling.
Een taal leren betekent niet alleen iets één keer begrijpen.

Het betekent dat je het zo vaak gebruikt dat je het uiteindelijk herkent zonder er bewust over na te hoeven denken.

Maar we gaan nu verder

Het grote verschil met Deel 1 is dat de oefeningen in Deel 2 steeds meer gaan lijken op echte teksten.

We gaan bijvoorbeeld niet alleen vragen:

Wat betekent **šarru**?

We gaan vragen:

Welke grammaticale functie heeft **šarri** in deze zin?

En:

Waarom staat hier de genitief?

En:

Is **LUGAL** hier een Sumerogram of moet het worden opgevat als een Akkadisch woord?

En:

Welke werkwoordstam wordt hier gebruikt?

En:

Wat verandert er wanneer we het werkwoord van de G-stam naar de D-stam brengen?

Dat zijn de vragen die ons van beginner naar gevorderde lezer brengen.

De grote drie: G, D en Š

In Deel 1 hebben we kennisgemaakt met de **G-stam** en de basis van het **D-systeem**.

In Deel 2 gaan we deze werkwoordssystemen veel grondiger bestuderen.

Het Akkadische werkwoord kent verschillende zogenaamde **stammen**.

De drie belangrijkste die je in deze cursus uitgebreid zult tegenkomen zijn:

G-stam

De basisstam.

D-stam

Een intensieve of causatieve betekenis, afhankelijk van het werkwoord.

Š-stam

Een causatieve betekenis.

Daarnaast behandelen we:

N-stam

De passieve/reflexieve tegenhanger binnen het systeem van de afleidingsstammen.

En we zullen zien dat deze systemen veel interessanter zijn dan een simpel rijtje grammaticale regels.

Want de betekenis van een stam hangt uiteindelijk samen met het werkwoord zelf en met de context.

Een eenvoudig voorbeeld

Neem het werkwoord:

parāsu

"verdelen", "scheiden", "beslissen" — afhankelijk van context en lexicale betekenis.

Een afgeleide stam kan een andere semantische functie krijgen.

Hetzelfde principe zien we voortdurend in Akkadische teksten.

Daarom leren we in Deel 2 niet:

D-stam = altijd dit.

We leren:

Wat doet deze stam met dit werkwoord in deze context?

Dat is een veel belangrijkere manier van lezen.

De grammatica wordt volwassen

De grammatica in Deel 2 wordt aanzienlijk uitgebreider.

We gaan onder andere werken met:

- afgeleide werkwoordstammen;
- zwakke werkwoorden;
- werkwoorden met zwakke eerste radicalen;
- werkwoorden met zwakke tweede radicalen;
- III-zwakke werkwoorden;
- werkwoorden met dubbele medeklinkers;
- infinitieven;
- participia;
- statieven;
- imperatieven;
- precatieven;
- vetitieve constructies;
- subordinatie;
- relatieve zinnen;
- temporele bijzinnen;
- conditionele zinnen;
- causale constructies;
- samengestelde zinnen.

Dat klinkt misschien als een behoorlijk bord vol grammatica.

En dat is het ook.

Maar we behandelen het rustig.

Geen grammaticale muur

Een van de dingen die ik in mijn colleges belangrijk vind, is dat studenten niet eerst twintig pagina's grammaticale theorie hoeven te lezen voordat ze eindelijk een interessante tekst mogen zien.

Daarom blijven we in Deel 2 dezelfde methode volgen.

Eerst:

een eenvoudig voorbeeld.

Daarna:

de grammaticale uitleg.

Vervolgens:

een cuneiforme schrijfwijze.

Daarna:

transliteratie.

Vervolgens:

analyse.

En ten slotte:

vertaling.

Op die manier zie je voortdurend **waarom** je iets leert.

Een eerste voorbeeld

Neem:

Een beginnende student ziet misschien:

drie vreemde tekens.

Een student die Deel 1 heeft afgerond, kan al veel meer herkennen.

LUGAL

koning

É

huis / tempel

DU₃

bouwen

Maar nu begint Deel 2.

We vragen:

Hoe moet deze reeks worden geïnterpreteerd?

Is het een volledige zin?

Is het een Sumerische constructie?

Is het een logografische schrijfwijze binnen een Akkadische tekst?

Welke grammaticale elementen ontbreken?

En hoe zou een schrijver deze inhoud in een specifieke teksttraditie hebben weergegeven?

Dat zijn vragen die in Deel 2 centraal staan.

Het verschil tussen lezen en vertalen

Dit is misschien wel een van de belangrijkste lessen van Deel 2.

Lezen is niet hetzelfde als vertalen.

Je kunt alle tekens herkennen en toch een slechte vertaling maken.

Waarom?

Omdat een tekst meer is dan een reeks woorden.

Je moet rekening houden met:

- grammatica;
- woordvolgorde;
- naamvallen;
- werkwoordsvormen;
- semantiek;
- genre;
- historische context;
- schrijversconventies;
- teksttraditie.

Een koninklijke inscriptie lees je anders dan een administratief tablet.

Een brief lees je anders dan een gebed.

Een mythe lees je anders dan een juridisch contract.

Daarom gaan we in Deel 2 steeds meer aandacht besteden aan **genre**.

De genres van Mesopotamië

Mesopotamië heeft ons een enorme hoeveelheid verschillende tekstsoorten nagelaten.

We zullen kennismaken met:

Administratieve teksten

Rantsoenen.

Goederen.

Arbeid.

Belastingen.

Dieren.

Graan.

Textiel.

Juridische teksten

Koopcontracten.

Huwelijkscontracten.

Adoptiedocumenten.

Leningen.

Erfenissen.

Rechtszaken.

Brieven

Brieven van koningen.

Brieven van bestuurders.

Privébrieven.

Diplomatieke correspondentie.

Koninklijke inscripties

Overwinningen.

Bouwprojecten.

Tempelstichtingen.

Koninklijke genealogieën.

Goddelijke legitimatie.

Religieuze teksten

Gebeden.

Hymnen.

Rituelen.

Incantaties.

Orakels.

Literaire teksten

Mythen.

Epische verhalen.

Wijsheidsliteratuur.

Klachten.

Dialogen.

En natuurlijk:

Gilgamesj.

Waarom Gilgamesj?

Het Epos van Gilgamesj is voor veel mensen het moment waarop spijkerschrift plotseling van een studieobject verandert in literatuur.

We lezen geen administratie.

We lezen geen lijst.

We lezen een verhaal.

Een verhaal over:

- Gilgamesj;
- Enkidu;
- vriendschap;
- macht;
- sterfelijkheid;
- verlies;
- herinnering;
- en de zoektocht naar onsterfelijkheid.

Het is bovendien een uitstekende tekst om te laten zien hoe ingewikkeld de Mesopotamische tekstoverlevering kan zijn.

Er bestaat niet één enkel "origineel Gilgamesj-manuscript".

We hebben verschillende teksttradities, perioden en taalvormen.

Ook dat leren we in Deel 2.

Assyrië en Babylonië

Deel 2 zal bovendien sterker historisch worden.

We bewegen ons tussen verschillende culturele en politieke werelden.

We ontmoeten:

- Babylon;
- Assur;
- Nineveh;
- Mari;
- Nippur;
- Ur;
- Sippar;
- Kalhu;
- Dur-Sharrukin.

We lezen teksten uit verschillende perioden.

Daarbij zullen we steeds vragen:

Wie schreef dit?

Wanneer?

Waar?

Voor wie?

Waarom?

Deze vragen zijn essentieel voor cultuurhistorisch bronnenonderzoek.

De kleitablet als historische bron

Een kleitablet is niet alleen een tekst.

Het is ook een artefact.

De vorm van het tablet kan informatie geven.

De klei kan informatie geven.

De schrijfwijze kan informatie geven.

De paleografie kan informatie geven.

De gebruikte taal kan informatie geven.

De formulering kan informatie geven.

De vondstcontext kan informatie geven.

Daarom gaan we in Deel 2 steeds vaker kijken naar het tablet als **historisch object**.

Een tekst vertelt ons niet alleen wat iemand schreef.

Hij vertelt ons ook iets over de samenleving waarin schrijven mogelijk was.

Schrijven is macht

Een belangrijk thema in Deel 2 wordt de relatie tussen:

schrift

en

macht.

Wie kon schrijven?

Wie mocht schrijven?

Wie had toegang tot schrijvers?

Wie controleerde archieven?

Wie kon een koninklijke overwinning op klei laten vastleggen?

Wie bepaalde welke geschiedenis werd herinnerd?

Dit zijn geen puur taalkundige vragen.

Het zijn cultuurhistorische vragen.

De schrijver als professional

In Mesopotamië was de schrijver veel meer dan iemand die letters op papier zette.

De schrijver was een specialist.

Hij kon:

- schrijven;
- rekenen;
- archiveren;
- juridische formules toepassen;

- administratieve documenten opstellen;
- religieuze teksten kopiëren;
- koninklijke teksten formuleren.

De **tupšarru** was onderdeel van een professionele elite van geletterde specialisten.

In Deel 2 gaan we daarom ook kijken naar de sociale wereld van de schrijver.

Een nieuwe manier van oefenen

Vanaf Deel 2 gaan we de oefeningen geleidelijk veranderen.

In Deel 1 kreeg je bijvoorbeeld:

Lees het teken.

In Deel 2 krijg je:

Lees de zin.

Daarna:

Analyseer de grammatica.

Daarna:

Geef een letterlijke vertaling.

Daarna:

Maak een vloeiende Nederlandse vertaling.

En uiteindelijk:

Leg uit wat deze passage historisch betekent.

Dat laatste is het uiteindelijke doel.

Niet alleen:

"Ik kan het lezen."

Maar:

"Ik begrijp wat ik lees."

De 30 lessen van Deel 2

Deel 2 bestaat opnieuw uit **dertig lessen**.

De opbouw loopt van gevorderde grammatica naar authentieke teksten.

Wat je na Deel 2 moet kunnen

Na deze dertig lessen moet je in staat zijn om zelfstandig eenvoudige tot middelzware Akkadische passages te benaderen.

Je moet dan onder andere kunnen:

Spijkerschrift lezen

Je herkent veelgebruikte tekens en begrijpt dat één teken meerdere waarden kan hebben.

Translitereren

Je kunt een spijkerschrift tekst omzetten naar wetenschappelijke transliteratie.

Grammaticavormen herkennen

Je kunt onder andere:

- G;
- D;
- Š;
- N;

herkennen en analyseren.

Naamvallen herkennen

Je begrijpt de functie van:

- nominatief;
- accusatief;
- genitief.

Werkwoorden analyseren

Je kunt een werkwoord ontleden naar:

- stam;
- persoon;
- getal;
- geslacht;
- tijd/aspect;
- functie.

Teksten interpreteren

Je kunt uitleggen wat een tekst betekent binnen zijn historische en culturele context.

Een belangrijke waarschuwing

Er is één ding dat ik je in Deel 2 vanaf het begin wil meegeven.

Vertrouw nooit blind op een vertaling.

Ook niet op die van mij.

Een vertaling is een interpretatie.

Dat betekent niet dat iedere vertaling willekeurig is.

Integendeel.

Een goede vertaling moet worden ondersteund door:

- grammatica;
- lexica;
- teksteditie;
- parallellen;
- context;
- paleografie;
- historische kennis.

Maar verschillende geleerden kunnen soms verschillende keuzes maken.

Daarom zullen we in Deel 2 regelmatig onderscheid maken tussen:

Letterlijke vertaling

Zo dicht mogelijk bij het Akkadisch.

Vloeiende vertaling

Goed leesbaar Nederlands.

Interpretatieve vertaling

Waarbij culturele of contextuele informatie wordt meegenomen.

Dat verschil is essentieel voor academisch verantwoord werken.

Waarom transliteratie zo belangrijk blijft

Misschien dacht je na Deel 1:

"Ik kan nu wel zonder transliteratie."

Integendeel.

In Deel 2 wordt transliteratie nog belangrijker.

Een cuneiform teken kan namelijk meerdere waarden hebben.

Daarom is:

niet voldoende.

We moeten weten hoe het teken in de betreffende context functioneert.

Bijvoorbeeld:

LUGAL

kan als Sumerogram functioneren.

Maar de corresponderende Akkadische lezing kan afhankelijk van context anders worden weergegeven.

Daarom moeten we voortdurend onderscheid maken tussen:

teken

sign value

transliteratie

lezing

vertaling

Dat onderscheid vormt de basis van wetenschappelijk cuneiformonderzoek.

Een kleine herinnering aan LÚ₂

We zullen in Deel 2 nog regelmatig terugkomen op homoniemindices.

Neem:

De transliteratie kan worden weergegeven als:

LÚ₂

De kleine ₂ betekent niet dat er een "tweede LÚ-teken" in het tablet staat.

Het is een wetenschappelijke conventie om verschillende tekens of waarden met dezelfde transliteratie te onderscheiden.

Dat lijkt een klein detail.

Het is het niet.

Zodra je langere woordenlijsten en teksten gaat gebruiken, worden dergelijke nummers noodzakelijk.

Daarom blijven we daar zorgvuldig mee omgaan.

Cuneiform is geen alfabet

Een van de belangrijkste principes die we in Deel 2 blijven herhalen:

spijkerschrift is geen alfabet.

Het systeem werkt anders.

Een teken kan:

- een syllabe weergeven;
- een woord weergeven;
- een determinatief zijn;
- een logogram vormen;
- verschillende fonetische waarden hebben.

Daarom moet je een tekst nooit woord voor woord mechanisch "ontcijferen".

Je moet hem **interpreteren**.

Het verschil tussen Sumerisch en Akkadisch

Deel 2 gaat bovendien scherper onderscheid maken tussen beide talen.

Sumerisch

Een taal die niet genetisch verwant lijkt aan de Semitische talen van het Nabije Oosten.

Akkadisch

Een Semitische taal, verwant aan onder andere:

- Babylonisch;
- Assyrisch.

Maar beide talen werden eeuwenlang met hetzelfde schrift geschreven.

Dat maakt Mesopotamische teksten bijzonder.

Je kunt hetzelfde cuneiforme teken tegenkomen in een Sumerische tekst en in een Akkadische tekst, maar de taalkundige functie kan totaal anders zijn.

Waarom dit voor beginners lastig is

Stel je voor dat je een tekst ziet met:

Je kunt dit herkennen als:

AN / DINGIR

Maar wat betekent het?

Dat hangt af van de context.

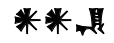
Het kan bijvoorbeeld een woord voor:

god

weergeven.

Maar het kan ook als determinatief vóór een godennaam functioneren.

Bijvoorbeeld:

- legitimiteit;
- goddelijke macht;
- administratie;
- militaire macht;
- propaganda.

Wanneer we een woord voor:

tempel

leren, leren we ook iets over:

- economie;
- religie;
- arbeid;
- grondbezit;
- priesters;
- rituelen.

Taal is daarom een toegangspoort tot de samenleving.

De student wordt nu onderzoeker

Dat is uiteindelijk het doel van Deel 2.

In Deel 1 was je vooral:

leerling.

In Deel 2 word je:

lezer.

En tegen het einde van het boek:

beginnend onderzoeker.

Je leert vragen stellen.

Je leert onzekerheden herkennen.

Je leert verschillende vertalingen vergelijken.

Je leert waarom een bepaalde interpretatie overtuigender kan zijn dan een andere.

En misschien nog belangrijker:

je leert dat een kleitablet nooit alleen maar "een oude tekst" is.

Het is een historische stem.

Een korte boodschap aan de student

Misschien kijk je nu naar Deel 2 en denk je:

"Dertig lessen? Dat wordt weer een flinke klus."

Dat klopt.

Maar denk terug aan je eerste les.

Waarschijnlijk waren de tekens toen niets meer dan vreemde wiggen.

Nu herken je al:

en vele andere tekens.

Je weet wat transliteratie is.

Je begrijpt wat een determinatief doet.

Je kent de basis van Akkadische grammatica.

Je hebt geleerd waarom **LÚ**₂ die kleine 2 heeft.

Je hebt werkwoorden leren vervoegen.

Je hebt geleerd dat **ibni**, **ibanni** en **libni** drie verschillende grammaticale functies hebben.

Je hebt dus al iets bereikt.

Deel 2 bouwt daarop voort.

En ja... er moet opnieuw geoefend worden

Ik kan het niet laten om dit nog één keer te zeggen.

Je zult in Deel 2 opnieuw tekens schrijven.

Veel tekens.

Soms dezelfde tekens.

Misschien denk je op een gegeven moment:

"Rinus, ik weet inmiddels toch wel hoe dit teken eruitziet?"

Dat hoop ik.

Want dát is precies het moment waarop de oefening begint te werken.

De oude schrijvers hadden geen toetsenbord.

Geen autocorrect.

Geen woordenboek op hun bureau.

Geen zoekmachine.

Zij hadden klei en een stylus.

En ze oefenden.

Dus pakken wij opnieuw onze denkbeeldige stylus.

De grote reis van Deel 2

We beginnen als lezer van woorden.

We eindigen als lezer van teksten.

Onderweg bezoeken we:

Ur

Uruk

Babylon

Mari

Assur

Nineveh

en vele andere plaatsen.

We ontmoeten:

Sargon

Hammurabi

Aššur-nāṣir-apli

Sargon II

Sennacherib

Aššurbanipal

en natuurlijk:

Gilgamesj

Maar de belangrijkste persoon die je gedurende deze cursus zult ontmoeten is misschien wel iemand wiens naam we helemaal niet kennen.

De schrijver.

De man of vrouw die duizenden jaren geleden de tekens in klei drukte.

Een schrijver zonder naam

Wanneer je een kleitablet leest, weet je vaak niet wie het precies heeft geschreven.

Toch zit er een mens achter.

Iemand die:

- een tablet voorbereidde;
- de stylus vasthield;
- de tekens indrukte;
- woorden koos;
- een formule kende;
- een opdracht uitvoerde.

Dat maakt het bestuderen van spijkerschrift zo bijzonder.

Je probeert contact te maken met een mens die duizenden jaren geleden leefde.

Niet via een schilderij.

Niet via een standbeeld.

Maar via zijn of haar eigen woorden.

De kern van Deel 2

Als ik de hele cursus in één zin zou moeten samenvatten, zou ik zeggen:

In Deel 1 leerden we het schrift kennen; in Deel 2 leren we luisteren naar wat het schrift ons vertelt.

Dat is de kern.

Welkom bij Deel 2

Dus:

welkom terug.

Welkom bij de volgende stap.

Welkom in de wereld van de Babylonische schrijver.

Welkom in de archieven van Mari.

Welkom in de bibliotheek van Nineveh.

Welkom in de tempels van Sumer en Babylonië.

Welkom bij de koningen van Assyrië.

Welkom bij de verhalen van Gilgamesj.

En vooral:

welkom bij de volgende dertig lessen.

Neem je tijd.

Lees zorgvuldig.

Schrijf de tekens.

Maak fouten.

Verbeter ze.

Lees opnieuw.

Vertaal opnieuw.

En wanneer een tekst eindelijk begint te spreken, sta daar dan even bij stil.

Want op dat moment gebeurt er iets bijzonders.

Een tekst die duizenden jaren geleden in klei werd gedrukt, wordt opnieuw gelezen.

De schrijver is verdwenen.

Het rijk is verdwenen.

De stad is verdwenen.

De taal is eeuwenlang niet meer gesproken.

Maar de woorden zijn er nog.

En zolang iemand ze kan lezen,

Spreken ze opnieuw.

LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

DE SLEUTEL TOT DE TALEN VAN SUMER EN AKKAD

DEEL 2

30
LESSEN
NAAR ECHTE
TEKSTEN

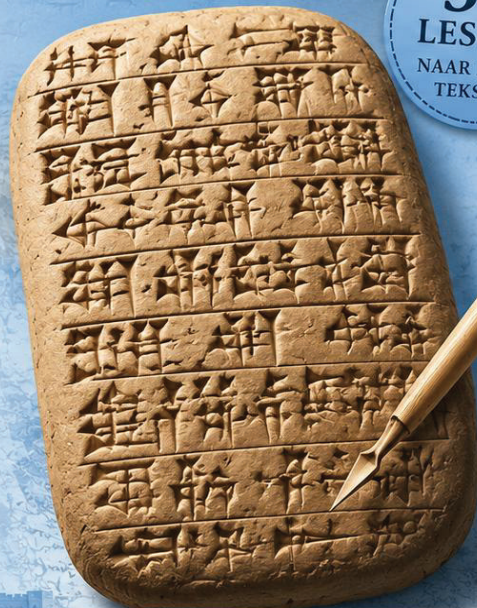

LES 1

VAN LEERLING NAAR LEZER

Een herhaling van de basis en de eerste stap naar authentieke Mesopotamische teksten

III
TEKENS

X
WOORDEN

VVV
GRAMMATICA

III
TEKSTEN

ONTDEK DE STEMMEN
UIT KLEI

DEEL 2 — LES 1 VAN LEERLING NAAR LEZER

Van losse tekens naar echte Akkadische teksten

Welkom terug bij **Deel 2** van *Leer het Mesopotamische Spijkerschrift*.

In Deel 1 hebben we de basis gelegd: we leerden spijkerschrifttekens herkennen, maakten kennis met Sumerisch en Akkadisch, oefenden met transliteratie en leerden eenvoudige woorden en zinnen lezen. In Deel 2 gaan we een stap verder. We gaan minder tijd besteden aan losse tekens en ons steeds meer richten op **woorden, grammatica en korte authentieke tekstfragmenten**.

1. De drie stappen van het lezen

Wanneer je een Akkadische kleitablet voor je hebt, werk je steeds volgens dezelfde methode:

TEKEN → TRANSLITERATIE → VERTALING

Bijvoorbeeld:

Het teken herkennen we als:

LUGAL

In een Akkadische tekst kan dit worden gelezen als:

šarrum

en betekent:

koning

Je gaat dus niet rechtstreeks van een teken naar een Nederlandse vertaling. Er zitten verschillende stappen tussen.

2. Een belangrijk teken uit Deel 1

We beginnen Deel 2 met een teken dat je al kent:

DINGIR

Dit teken betekent:

god

Maar het kan in teksten ook functioneren als een **determinatief** bij namen van godheden.

Bijvoorbeeld:

 + **naam**

Het teken vertelt de lezer dan dat het volgende woord een goddelijke naam betreft.

Dit is een mooi voorbeeld van waarom je een spijkerschriftteken nooit automatisch als één Nederlands woord moet vertalen.

3. Nog een bekend teken

Ook dit teken zullen we vaak gebruiken:

LUGAL

→ koning

In Sumerische teksten kan **LUGAL** als woord „koning” functioneren.

In een Akkadische tekst kan dezelfde geschreven vorm worden geïnterpreteerd binnen het Akkadische taalsysteem.

Dat noemen we een belangrijk principe van het Mesopotamische schrift:

Hetzelfde teken kan verschillende lezingen hebben.

Daarom moeten we altijd kijken naar:

schrift + taal + context.

4. Van teken naar zin

We kennen inmiddels bijvoorbeeld:

→ LUGAL

→ koning

Maar nu maken we er een eenvoudige zin van.

šarrum bītam īpuš

We ontleden:

šarrum

→ koning

bītam

→ huis

ipuš

→ hij maakte / bouwde

De vertaling:

De koning bouwde het huis.

Let daarbij op de volgorde.

Akkadisch gebruikt vaak:

onderwerp + object + werkwoord

Dus:

šarrum + bītam + ipuš

5. Waarom staat het werkwoord achteraan?

Dat is één van de eerste dingen waarop je moet letten wanneer je Akkadisch leest.

In het Nederlands zeggen we:

De koning bouwde het huis.

Het Akkadisch kan dezelfde gedachte structureren als:

De koning – het huis – hij bouwde.

Het werkwoord staat dus doorgaans aan het einde van de hoofdzin.

Daarom is het handig om bij het vertalen eerst **achteraan te kijken**.

Zie je:

ipuš

dan weet je:

„hij maakte/deed.”

Daarna zoek je uit:

Wie is hij?

En:

Wat maakte of deed hij?

6. Kleine oefening

Probeer deze zin zelf te vertalen:

šarrum ṭuppam ištur

Gebruik de methode:

Stap 1

šarrum

→ koning

Stap 2

ṭuppam

→ kleitablet

Stap 3

ištur

→ hij schreef

Vertaling

De koning schreef de kleitablet.

Natuurlijk kan een Nederlandse vertaling afhankelijk van de context natuurlijker worden als:

De koning schreef op de kleitablet.

7. Eén nieuwe regel voor Deel 2

Vanaf nu gaan we een belangrijk onderscheid maken tussen:

wat een teken betekent

en:

wat een teken in een bepaalde tekst betekent.

Dat lijkt een klein verschil, maar het is essentieel voor het lezen van echte spijkerschriftteksten.

Een teken heeft namelijk niet altijd één vaste betekenis.

De context bepaalt de lezing.

Oefening

Vertaal:

 šarrum bītam ipuš

Wie is:

 → _____

Wat betekent:

šarrum → _____

Wat betekent:

bītam → _____

Wat betekent:

ipuš → _____

Antwoord

De koning bouwde het huis.

Wat moet je onthouden?

Voor **Les 1** zijn slechts vier zaken belangrijk:

✱ → **DINGIR** → god / goddelijk determinatief

 → **LUGAL** → koning

šarrum → koning

ipuš → hij maakte / deed

En vooral:

Een spijkerschriftteken moet je altijd lezen binnen zijn taal en context.

Daarmee beginnen we Deel 2 opnieuw: **kortere lessen, minder ballast en steeds meer daadwerkelijk Akkadisch lezen.**

Vooruitblik op Les 2

In **Les 2** gaan we verder met **het zelfstandig naamwoord en de naamvallen**. We bekijken vooral het verschil tussen de **nominatief en accusatief**, zodat je snel kunt herkennen **wie iets doet en wat hij doet**.

LEER HET MESOPOTAMISCHE SPIJKERSCHRIFT

DE SLEUTEL TOT DE TALEN VAN SUMER EN AKKAD

DEEL 2

30
LESSEN
NAAR ECHTE
TEKSTEN

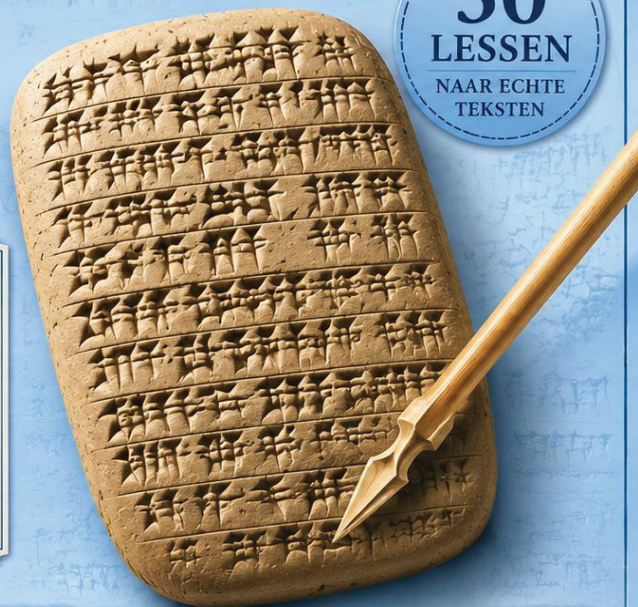

LES 2

HET AKKADISCHE WERKWOORD
OPNIEUW BEKEKEN

Van wortel naar werkwoordsvorm

TEKENS

WOORDEN

GRAMMATIC

TEKSTEN

ONTDEK DE STEMMEN
UIT KLEI

DEEL 2 — LES 2

HET AKKADISCHE WERKWOORD OPNIEUW BEKEKEN

VAN WORTEL NAAR WERKWOORDSVORM

Welkom bij **Les 2 van Deel 2**.

In Deel 1 hebben we de basis van het Akkadisch gelegd. Nu gaan we een stap verder en kijken we naar het **werkwoord**. Voor veel studenten is dit aanvankelijk het lastigste onderdeel van het Akkadisch, omdat één werkwoordsvorm informatie kan geven over onder andere **persoon, getal, stam en aspect**.

Maar zodra je leert een werkwoord te **ontleden**, wordt het systeem veel overzichtelijker.

1. De wortel

Akkadische werkwoorden worden vaak beschreven aan de hand van hun **radicalen**, meestal drie medeklinkers.

Neem:

P-R-S

De woordenboekvorm is:

parāsu

De betekenis kan, afhankelijk van de context, betrekking hebben op:

scheiden, beslissen, bepalen